

SEMINAR: RETTSMEDISIN OG JUS I LEGENS HVERDAG

Seminaret er delt i 7 temaer:

1. De regler, lover og forskrifter som er av betydning for legens daglige virksomhet
2. Legens oppgaver i forbindelse med dødsfall
3. Typiske skader etter ulike former for vold
4. Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, bistand til politiet og legen som vitne og sakkyndig
5. Seksuelle overgrep mot voksne og vold i nære relasjoner
6. Seksuelle overgrep mot barn. Barnemishandling. Plutselige og uventede dødsfall hos barn.
7. Legens plikter når det har skjedd svikt i helsetjenesten

Innhold:

Tema 1: De regler, lover og forskrifter som er av betydning for legens daglige virksomhet

Det legges spesiell vekt på legens plikter som følger av Lov om helsepersonell og Lov om pasientrettigheter.

Tema 2: Legens oppgaver i forbindelse med dødsfall

Prosedyrer for «syning» av lik. Vanlige postmortale forandringer. Beregning av død tidspunkt. Prinsipper for utfylling av Melding om dødsfall («dødsmelding»). Forskrift for hvilke dødsfall som skal meldes til politiet. Bistand for politi på åsted hvor person er funnet død.

Tema 3: Typiske skader etter ulike former for vold

Typiske skader etter stump vold, skarp vold, skudd, sprengning. Termiske skader. Typiske funn ved drukning og forskjellige former for kvelning. Skader etter tortur.

Tema 4: Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, bistand til politiet og legen som vitne og sakkyndig

Forhold som har betydning for en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse og for bistand til politiet i forbindelse med mistanke om straffbare forhold. Dokumentasjon av skader. Sikring

av biologiske spor. Rettsmedisinsk erklæring. Den rettsmedisinske kommisjon. Rollen som vitne og sakkyndig i retten. Påtalemyndighet og rettsvesen.

Tema 5: Seksuelle overgrep mot voksne og vold i nære relasjoner

Seksuelle overgrep mot kvinner og menn. Familievold. Taushetsplikt vs. meldeplikt.

Tema 6: Seksuelle overgrep mot barn. Barnemishandling. Plutselige og uventede dødsfall hos barn.

Seksuelle overgrep mot barn. Fysisk og psykisk vold mot barn. Typiske funn ved ikke-aksidentell hodeskade hos barn. Barnedrap. Legens oppgaver ved plutselige og uventede dødsfall hos barn.

Tema 7: Legens plikter når det har skjedd svikt i helsetjenesten

Skade eller dødsfall ved utredning eller behandling i sykehus og i primærhelsetjenesten. Meldeplikt. Politi, Fylkeslegen, Helsetilsynet, Pasientsikkerhetsutvalg, Kommuneoverlegen, RELIS.

Forventede kunnskaper etter avsluttet undervisning

Tema 1: De regler, lover og forskrifter som er av betydning for legens daglige virksomhet

Studentene skal kunne redegjøre for:

- helsepersonellovens bestemmelser om legers plikter, blant annet taushetsplikt, opplysnings- og meldeplikter, dokumentasjonsplikt, plikt til å bistå politiet i forbindelse med straffbare forhold, samt andre bestemmelser som omhandler legers yrkesutøvelse.
- pasientrettighetslovens bestemmelser om pasienters rett til helsehjelp, informasjon, rett til å medvirke til valg av behandling, rett til å nekte helsehjelp i særlige situasjoner, samtykkekompetanse, pårørende, journalinnsyn og klagerettigheter.
- barnelovens bestemmelser om fastsetting av farskap.
- veitrafikklovens bestemmelser om testing av ruspåvirkning og plikter ved trafikkuhell
- de lover og regler som gjelder for obduksjon

Tema 2: Legens oppgaver i forbindelse med dødsfall

Studentene skal kunne redegjøre for:

- de kriterier som skal foreligge for å kunne erklære en person død
- ulike postmortale forandringer, når de inntreffer og hvilke forhold som påvirker dem
- prinsippene for å kunne beregne et dødstidspunkt
- de kriterier som benyttes for å avgjøre om et dødsfall er å betrakte som unaturlig
- prinsippene for utfylling av «dødsattest»
- hva som er legens oppgaver ved bistand for politiet på et åsted

Tema 3: Typiske skader etter ulike former vold

Studentene skal kunne redegjøre for:

- de typiske skader som oppstår som følge av stump vold, skarp vold, skudd og varme
- de kriterier som benyttes for å vurdere alderen på skader, samt kjenne til usikkerheten ved slik bedømming
- typisk utseende av selvpåførte skader
- de typiske funn ved dødsfall som skyldes drukning og kvelning
- vanlige former for tortur og hvilke fysiske og psykiske følger disse kan gi

Tema 4: Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, bistand til politiet og legen som vitne og sakkyndig

Studentene skal kunne redegjøre for:

- hvordan man gjennomfører en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse og sporsikring av fornærmet og mistenkt gjerningsperson
- de oppgaver som leger har i forbindelse med bistand ovenfor påtalemyndighet og domstol i forbindelse med vold, mistanke om kjøring i ruspåvirket tilstand, og undersøkelse av personer mistenkt for seksuelle overgrep
- de formaliteter som skal foreligge før bistand ovenfor politi skal skje
- hvilke opplysninger legen som vitne skal gi til påtalemyndighet og domstol, samt hvilke forutsetninger som må foreligge før man gir slike opplysninger
- rollen som sakkyndig
- påtalemyndighetens rolle og rettsvesenets oppbygning
- oppgavene til Den rettsmedisinske kommisjon

Tema 5: Seksuelle overgrep mot voksne og vold i nære relasjoner

Studentene skal kunne redegjøre for:

- hvordan man gjennomfører en klinisk undersøkelse av person utsatt for seksuelt overgrep
- hvordan man utfører sporsikring
- hvordan man dokumenterer skader som kan ha betydning for saken
- taushetsplikt versus opplysningsplikt ved gjentatt, livstruende vold
- plikten til å varsle barnevernet der barn er vitne til vold i hjemmet

Tema 6: Seksuelle overgrep mot barn. Barnemishandling. Plutselige og uventede dødsfall hos barn.

Studentene skal kunne redegjøre for:

- Den normale variasjon i kjønnsorganenes utseende hos jenter og gutter

- Hvilke funn som kan indikere at et seksuelt overgrep har funnet sted, samt usikkerheten knyttet til dette
- Typiske skader/merker som kan indikere at et barn har vært utsatt for påført vold
- Typiske funn ved ikke-aksidentell hodeskade hos barn
- De regler som gjelder for melding til barnevern og politi ved mistanke om vold eller omsorgssvikt
- Legens oppgaver ved plutselige og uventede dødsfall hos barn

Tema 7: Legens plikter når det har skjedd svikt i helsetjenesten

Studentene skal kunne redegjøre for:

- Dokumentasjonsplikt i forbindelse med svikt i helsetjenesten
- Reglene som gjelder for melding til fylkeslegen, helsetilsynet, pasientsikkerhetsutvalg, kommuneoverlegen, RELIS

Forventede ferdigheter etter avsluttet undervisning

Tema 1: De regler, lover og forskrifter som er av betydning for legens daglige virksomhet

- gjennomføre pasientinformasjon som tilfredsstiller pasientrettighetslovens krav
- bedømme samtykkekompetanse
- utvise det nødvendige skjønn i balansegangen mellom taushetsplikten og de opplysnings- og meldeplikter som loven pålegger
- gi informasjon om saksgangen ved fastsettelse av farskap
- utvise respekt ovenfor pasienter og pårørende

Tema 2: Legens oppgaver i forbindelse med dødsfall

- kunne gjennomføre de undersøkelser som er nødvendige for å konstatere at en person er død
- på bakgrunn av undersøkelse av en død person, anslå hvor lang tid det er gått siden døden inntrådte
- avgjøre om et dødsfall skal meldes til politiet
- kunne ta nødvendig prøver av død person for senere beregning av dødstidspunkt
- utferdige Melding om dødsfall (dødsattest)
- gi pårørende informasjon om hvordan en obduksjon foregår, hvordan liket ser ut etter obduksjon, hva som skjer med organene, hvilken nytte en obduksjon kan ha for helsepersonell og pårørende

Tema 3: Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, bistand til politiet og legen som vitne og sakkyndig

- gjennomføre en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse av person som er mistenkt for å ha begått en straffbar handling
- gjennomføre en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse av person som har vært utsatt for vold
- dokumentere skader/merker på en måte som kan brukes i rettslig sammenheng
- bedømme om man har plikt til å bistå politiet til klinisk undersøkelse eller utlevering av informasjon om pasient
- skrive en legeerklæring på oppdrag fra politi eller domstol og avgjøre om man har plikt til å sende kopi av erklæringen til Den rettsmedisinske kommisjon

Tema 4: Typiske skader etter ulike former for vold

- skille mellom skader oppstått som følge av stump og skarp vold, samt beskrive slike skader ved bruk av vanlig norsk språk
- gjenkjenne tegn på et potensielt dødelig halsgrep
- bedømme alderen på skader
- skille mellom typisk inn- og utskuddsåpning
- gjenkjenne selvpåførte skader
- gjenkjenne typiske tegn på drukning

Tema 5: Seksuelle overgrep mot voksne og vold i nære relasjoner

- gjennomføre en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, inkludert sporsikring, av voksen person som har vært utsatt for et seksuelt overgrep
- gjennomføre en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, inkludert sporsikring, av en person som er mistenkt for å ha utført et seksuelt overgrep
- avgjøre om man skal melde til politiet at en person har blitt utsatt for vold

Tema 6: Seksuelle overgrep mot barn. Barnemishandling. Plutselige og uventede dødsfall hos barn.

- avgjøre hvilke skader/merker som skal gi mistanke om at et barn har blitt påført skade
- avgjøre hvilke skader/merker som kan gi mistanke om at et barn har blitt utsatt for et seksuelt overgrep
- avgjøre om det er grunnlag for å kontakte barnevern eller politi
- avgjøre om det er grunnlag for å henvise et barn til spesialavdeling for utredning av mistenkt vold
- gi pårørende adekvat informasjon i forbindelse med plutselig uventede dødsfall hos barn

Tema 7: Legens plikter når det har skjedd svikt i helsetjenesten

- avgjøre i hvilke tilfelle og til hvilke instanser en hendelse skal meldes
-

Undervisningsformer og omfang

Tema 1: De regler, lover og forskrifter som er av betydning for legens daglige virksomhet

3 timer forelesning, inkludert oppgaveløsning

Tema 2: Legens oppgaver i forbindelse med dødsfall

3 timer forelesning, inkludert oppgaveløsning og utfylling av dødsmelding.

1 time praktisk undersøkelse av død person

Tema 3: Typiske skader etter ulike former for vold

2 timer forelesning

Tema 4: Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, bistand til politiet og legen som vitne og sakkyndig

3 timer forelesning, inkludert oppgaveløsning

Tema 5: Seksuelle overgrep mot voksne og vold i nære relasjoner

3 timer forelesning, inkludert oppgaveløsning

Tema 6: Seksuelle overgrep mot barn. Barnemishandling. Plutselige og uventede dødsfall hos barn.

3 timer forelesning, inkludert oppgaveløsning

Tema 7: Legens plikter når det har skjedd svikt i helsetjenesten

3 timer forelesning, inkludert oppgaveløsning

Samlet: 20 timer

Kompetanse hos underviser

Tema 1: De regler, lover og forskrifter som er av betydning for legens daglige virksomhet

Erfaren kliniker i samarbeid med rettsmedisiner. Statsadvokat/politijurist/fylkelege?

Tema 2: Legens oppgaver i forbindelse med dødsfall

Rettsmedisiner, evt i samarbeid med erfaren kliniker

Tema 3: Typiske skader etter ulike former for vold

Rettsmedisiner

Tema 4: *Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, bistand til politiet og legen som vitne og sakkyndig*

Rettsmedisiner

Tema 5: *Seksuelle overgrep mot voksne og vold i nære relasjoner*

Kliniker med lang erfaring fra overgrepsmottak, eventuelt i samarbeid med rettsmedisiner.
Sykepleier med lang erfaring fra overgrepsmottak. Politiadvokat/Statsadvokat

Tema 6: *Seksuelle overgrep mot barn. Barnemishandling. Plutselige og uventede dødsfall hos barn.*

Barnelege med spesialkompetanse på dette felt, eventuelt i samarbeid med rettsmedisiner

Tema 7: *Legens plikter når det har skjedd svikt i helsetjenesten*

Erfaren kliniker. Fylkeslegen.